Meinaako mennä överiksi? - riippuvuuden taustatekijät ja menetelmiä toipumiseen

Suvi Björkqvist
Projektipäällikkö, Versot-hanke
Projektiasiantuntija, Ähky-hanke
Sairaanhoitaja (YAMK)
Toimiva ry

toimiva

Tänään ohjelmassa

- ✓ Tavallista mielihyvän hakemista vai riippuvuus?
- ✓ Kuka on riippuvainen?
- ✓ Stigma
- ✓ Altistavat riskitekijät
- ✓ Moniriippuvuus
- ✓ Avun hakeminen
- ✓ Keinoja ja menetelmiä toipumiseen

toimiva

Jotain minusta

***Koulutus**: Sairaanhoitaja (YAMK), kliininen asiantuntija (mielenterveys ja päihdetyö). Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto (päihdehoitotyö).*

***Lisäopintoja addiktioista**: Addiktiot, yksilö ja yhteiskunta, Tampereen yliopisto.*

***Työ**: Sairaanhoitajana 13 vuotta Jyväskylän kaupungin terveysasemilla. Järjestöpuolella vuodesta 2016 alkaen (Ruoka ja riippuvuus-hanke, Tietoisesti kohti parempaa –hanke, Ähky-hanke, Versot-hanke).*

Omat kokemukset

toimiva

Toimiva ry

- ✓ Haemme hanketyön kautta uusia keinoja ja menetelmiä riippuvuuksista kärsivien auttamiseksi.
- ✓ Edistämme riippuvuuksista kärsivien sekä heidän läheistensä hyvinvointia.
- ✓ Visiomme on olla vuonna 2025 riippuvuuskentän digikohtaamisen huippuosaaja.

toimiva

Toimiva ry

Ähky-hanke

- ✓ Tietoa, tukea ja keinoja hallitsemattomasta syömisestä toipumiseen.
- ✓ Tarjoaa ryhmätoimintaa sekä verkkopalvelun hallitsemattomasta syömisestä kärsiville.
- ✓ Lisää tietoa ja ymmärrystä hallitsemattomasta syömisestä sekä sen taustalla vaikuttavista tekijöistä.

Muutosta ilmassa –hanke

- ✓ Tunne- ja tietoisuustaitoja toipumisen tueksi.
- ✓ Järjestää riippuvuuksista kärsiville sekä heidän läheisilleen verkkokursseja.

toimiva

Toimiva ry

Versot-hanke

- ✓ Tarjoaa apua ja tukea sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, joilla itsellään tai joiden läheisellä on haitallista päihteiden käyttöä.
- ✓ Verkossa ammatillisesti ohjattuja vertaistukiryhmiä sekä jatkoryhmätoimintaa.

VerSot

toimiva

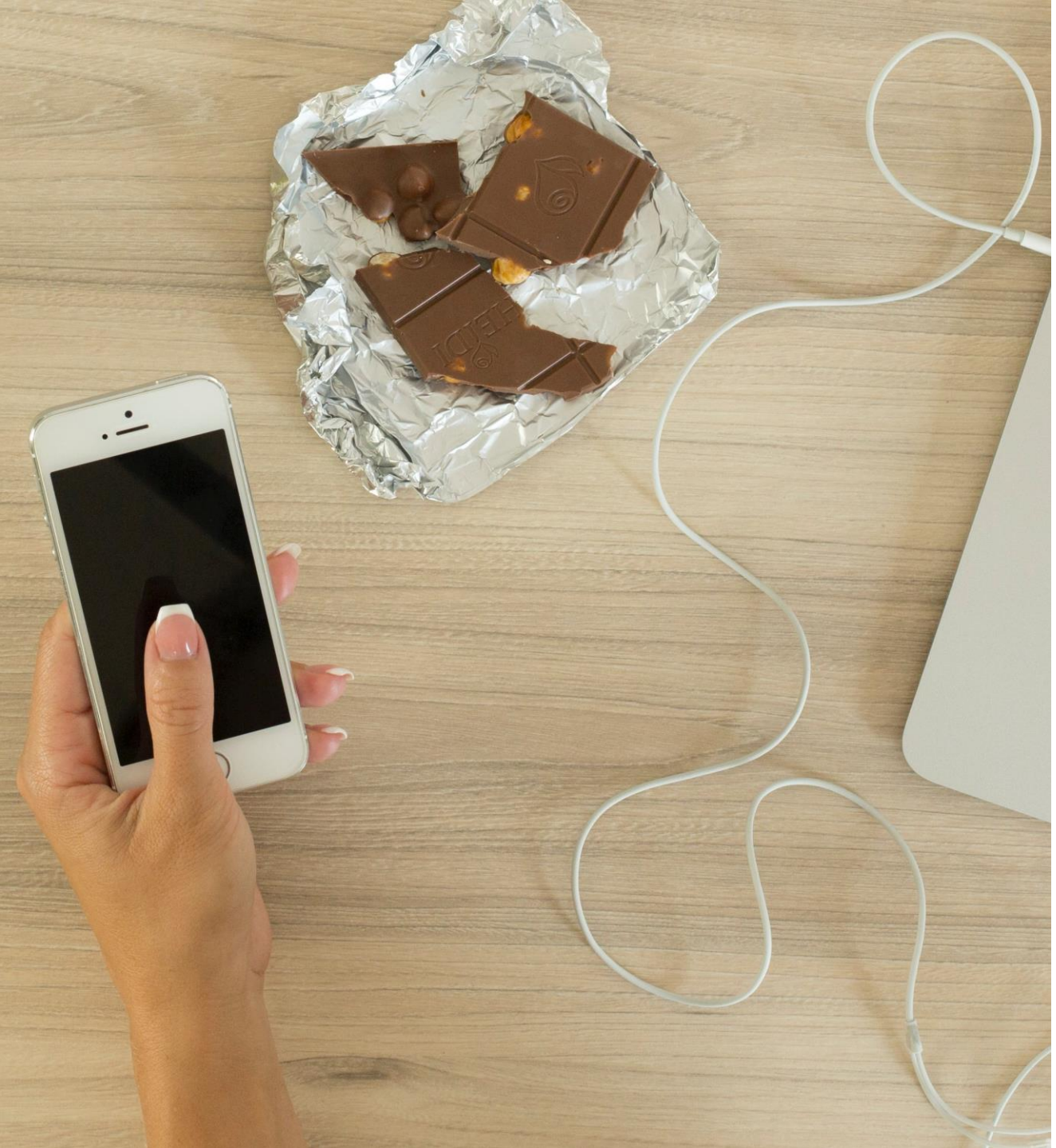

Tavallista mielihyvän hakemista vai riippuvuus?

- ✓ Onko käytöstä seurannut haittoja?
- ✓ Ovatko läheiset huolissaan?
- ✓ Häiritseekö käyttö muuta elämää? Jääkö asioita tekemättä käytön vuoksi?
- ✓ Onko käyttö pakonomaista? Pystytkö lopettamaan halutessasi?

toimiva

Kysymyksiä riippuvuuden tunnistamiseksi

- ✓ Onko käyttösi usein suunniteltua pidempää tai runsaampaa?
- ✓ Oletko yrittänyt vähentää tai lopettaa onnistumatta siinä?
- ✓ Aiheuttaako käyttösi ongelmia sosiaalisiin suhteisiin?
- ✓ Jatkuuko käyttö selkeistä haitoista huolimatta?
- ✓ Esiintyykö vierotusoireita?
- ✓ Koetko himoa käyttämiseen?
- ✓ Ovatko määrät olleet jatkuvasti kasvussa?
- ✓ Kuluuko suurin osa ajastasi käyttämiseen ja siihen liittyviin toimintoihin?

toimiva

Mielikuva riippuvaisesta?

- ✓ Ei voi laittaa ”raameihin”
- ✓ Ei näy välttämättä päälle päin mitenkään
- ✓ Ei voi arvioida ulkonäön, sukupuolen, sosiaalisen statuksen, työpaikan tms perusteella

Noin 70 % alkoholiriippuvaisista on työelämässä.

Terveydenhuollon naispotilaista noin 10 % ja miespotilaista lähes 20 % on alkoholin ongelmakäyttäjiä.

toimiva

Moniriippuvuus

”Mikä tahansa käyttäytymismalli, joka antaa hetkellisen mielihyvän tai helpotuksen tunteen, mutta jolla on pitkällä aikavälillä negatiivisia seurauksia omaan tai muiden elämään. Toimintaa ei pystytä lopettamaan negatiivisista seurauksista huolimatta.”
-Gabor Maté-

- ✓ Riippuvuudet siirtyvät herkästi kohteesta toiseen ja/tai niitä voi olla useita yhtä aikaa
- ✓ Taustalla samat juurisyyt ja tarpeet, riippuvuuden kohteesta huolimatta
- ✓ Kokonaisvaltainen toipuminen edellyttää taustatekijöiden ja tarpeiden tunnistamista sekä niihin vastaamista

toimiva

Stigma

- ✓ Riippuvuuksiin liittyy voimakasta stigmaa
- ✓ Vaikeuttaa tunnistamista, tunnustamista ja varhaista avun hakemista/saamista
- ✓ Salailu lisää häpeää
- ✓ Häpeää lieventävät esimerkiksi vertaistuki ja avoin keskustelu luotettavan henkilön kanssa

toimiva

Riskitekijöitä

- ✓ Geneettiset tekijät
- ✓ Traumat
- ✓ Mielenterveyden ongelmat
- ✓ Sosiaalinen ympäristö
- ✓ Persoonallisuuden piirteet (kuten impulsiivisuus)
- ✓ Nuorena aloitettu riippuvuuskäyttäytyminen

toimiva

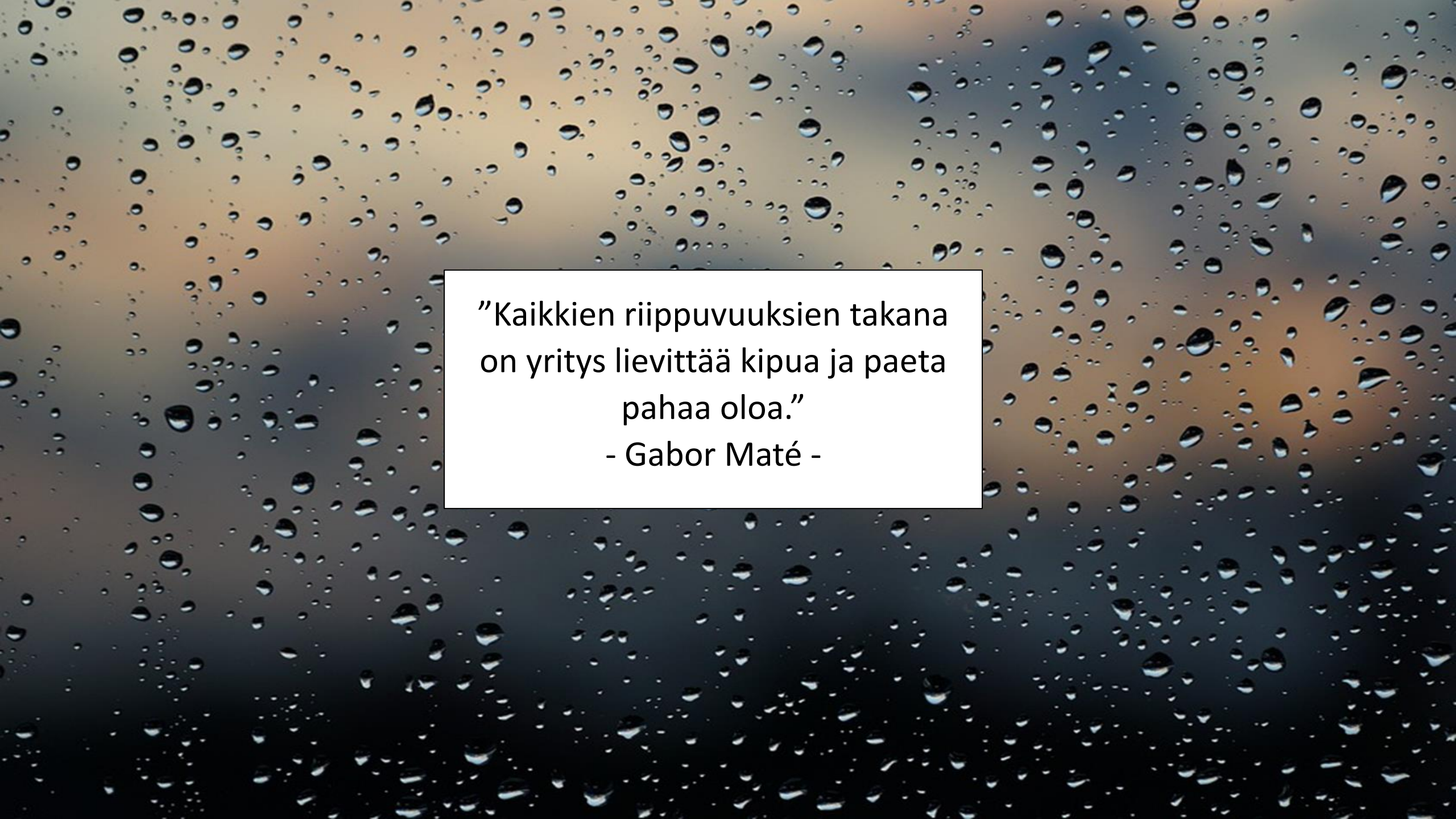

”Kaikkien riippuvuuksien takana on yritys lievittää kipua ja paeta pahaa oloa.”

- Gabor Maté -

Pohdittavaksi

- ✓ Mihin koet tarvitsevasi riippuvuuden kohdetta: Nopean mielihyvän hakemiseen? Ikävien tunteiden häivyttämiseen? Sosiaalisiin estoihin? Pelkoihin? Todellisuudesta pakenemiseen? Yksinäisyyteen? Tylsyyteen? Stressiin?
- ✓ Kuinka voit vastata näihin tarpeisiin muutoin kuin riippuvuuden kohteella?
- ✓ Mihin toivoisit muutosta?
- ✓ Millaista tukea kaipaat ja tarvitset?

toimiva

Riippuvuudesta toipuminen

- ✓ ”Oman pohjan löytäminen” ja halu muutokseen
- ✓ Usko toipumisen mahdollisuuteen
- ✓ Uusien tapojen opetteleminen ja iloa tuovien asioiden etsiminen
- ✓ Tunteiden tunnistaminen, kohtaaminen, sietäminen ja hyväksyminen
- ✓ Itsensä ja elämän hyväksymisen harjoittelu
- ✓ Miten on aiemmin yrittänyt ratkaista ongelmaa? Mistä on aiemmin saanut apua?
- ✓ Uskomukset, esim. miksi ryhmävastainen?

toimiva

Avun hakeminen

Harva toipuu riippuvuudesta yksin

- ✓ Ammattiapu
- ✓ Vertaistuki, kuten 12 askeleen ryhmät (AA, NA jne), järjestöjen ryhmätoiminta
- ✓ Tekeminen, kuten A-Kilta
- ✓ Seurankunnan tarjoama apu
- ✓ Muita: esimerkiksi mindfulness, TRE, taideterapia, kiitollisuus- ja itsemyötätunto -harjoitukset, arvotyöskentely, luonnossa liikkuminen, harrastukset / mielekäs korvaava toiminta, yhteisöllisyys / sosiaaliset verkostot

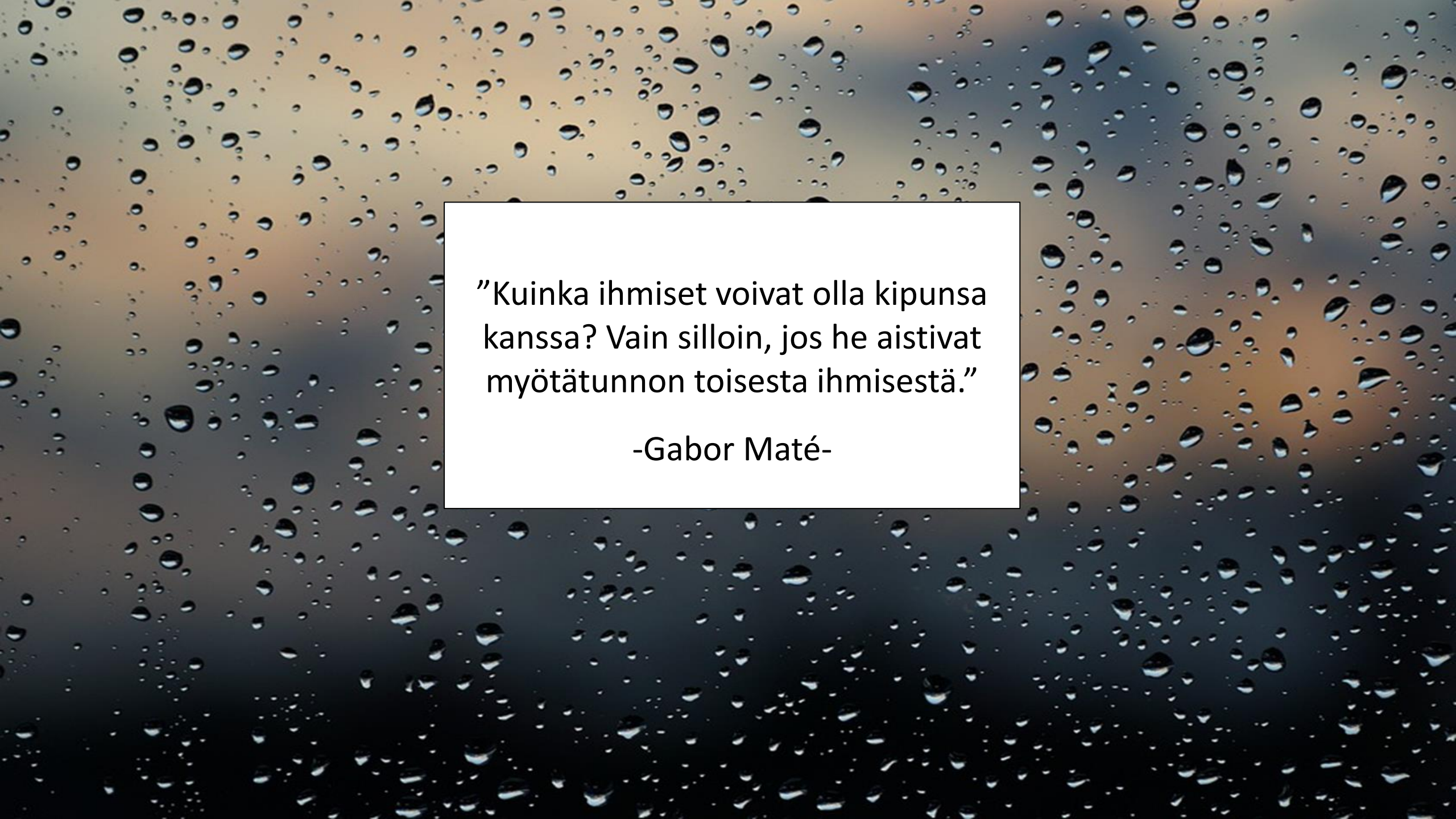

”Kuinka ihmiset voivat olla kipunsa kanssa? Vain silloin, jos he aistivat myötätunnon toisesta ihmisestä.”

-Gabor Maté-

suvi.bjorkqvist@toimiva.fi

https://versot.toimiva.fi/
https://ahky.fi/
https://toimiva.fi/